

Никитишин А. О.

Винницкий торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета

НАЛОГОВЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ДОХОДОВ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

Резюме

Рассмотрены теоретические и практические аспекты формирования доходной части местных бюджетов. Исследованы основные источники наполнения местных бюджетов, в том числе за счет налоговых и неналоговых поступлений, доходов от операций с капиталом и за счет межбюджетных трансфертов. Исследованы основные особенности формирования местных бюджетов в Украине и охарактеризованы местные налоги и сборы как составляющие местного бюджета. Значительное внимание обращено на определение недостатков и обоснование направлений оптимизации формирования доходов местных бюджетов в условиях децентрализации.

Ключевые слова: доходы местных бюджетов, налоговые и неналоговые поступления, доходы от операций с капиталом, трансферты, местные налоги и сборы.

Nikitishin A. O.

Vinnitsa Trade and Economic Institute
Kyiv National University of Trade and Economics

TAX REVENUES AS A PART OF LOCAL BUDGETS

Summary

The author of the article considers theoretical and practical aspects of local budgets profits formation. The basic sources of filling of local budgets in particular due to tax and non-tax revenues, incomes from operations with a capital and due to interbudgetary transfers are investigated. The author researches the main features of local budgets in Ukraine and characterizes local taxes and fees as part of the local budget. Also considerable attention is paid to determination of defects and substantiation of directions of optimization of forming of revenues of local budgets in the conditions of decentralization.

Keywords: local budgets profits, tax and non-tax revenues, incomes from operations with capital, transfers, local taxes and duties.

УДК 005.584.1:336.14:061.1

Олійник Л. А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Добрівський В. Г.

Відокремлений підрозділ

Національного університету біоресурсів і природокористування України

«Боярський коледж екології і природних ресурсів»

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ГОСПОДАРСТВАХ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Досліджено особливості фінансового моніторингу та запропоновано показники для його проведення в навчально-дослідних господарствах бюджетних установ аграрної сфери на прикладі ВП НУБіП України «Великоснігинське навчально-дослідне господарство ім. О.В. Музиченка». Запропоновано господарству напрями покращання здійснення фінансового моніторингу в сучасних умовах. Доведено, що фінансовий моніторинг навчально-дослідних господарств бюджетних установ аграрної сфери можливо проводити, використовуючи традиційний аналіз, але враховуючи особливості бюджетних установ.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, навчально-дослідне господарство, бюджетна установа, госпрозрахунок, спеціальний фонд, кошторис.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економіки важливу роль відіграє діяльність бюджетних установ, так як, згідно із законодавством, вони повністю утримуються за рахунок державного бюджету чи місцевих бюджетів. До складу бюджетних установ відносяться навчально-дослідні господарства, які функціонують на засадах госпрозрахунку. Питання здійснення фінансового моніторингу саме бюджетних установ аграрної сфери зараз стоїть гостро, особливо в нинішніх умовах жорсткої економії та посиленого контролю ефективності використання бюджетних коштів. За допомогою фінансового моніторингу навчально-дослідні господарства повинні виявляти негативні

фактори впливу на їхні власні надходження й оперативню управляти своєю фінансовою діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам фінансового моніторингу бюджетних установ із різних точок зору приділяли увагу такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як М. Білик, Н. Верхоглядова, К. Ізмайлова, О. Коляда, О. Кононенко, І. Мойсеєнко, Н. Нестеренко, А. Поддєрьогін, С. Салига, О. Терещенко, Є. Ткаченко, А. Томпсон, Ю. Цал-Цалко, Н. Шморгун, О. Яришко та ін. У своїх працях вони розглянули базові показники, індикатори діяльності, інструменти контролю, оцінки фінансового стану й фінансових результатів підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження вищезазначених науковців є значними, однак фінансовий моніторинг навчально-дослідних господарств бюджетних установ саме аграрної сфери має свої особливості, які на сьогодні не одержали достатнього висвітлення.

Мета статті полягає у визначенні сутності фінансового моніторингу та особливостей його проведення в навчально-дослідних господарствах бюджетних установ аграрної сфери на прикладі ВП НУБіП України «Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім. О.В. Музиченка», запропонувавши господарству напрями покращення його здійснення в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нинішніх умовах господарювання ставляться суворі вимоги до системи управління підприємством, тому необхідне більш швидке реагування на зміну господарської ситуації з метою підтримки стійкого фінансового стану і постійного вдосконалення виробництва відповідно до зміни та раціонального використання ресурсного потенціалу підприємства. Ефективною основою для розвитку виробництва та фінансової стабілізації підприємства є добре працююча система фінансового моніторингу.

У науковій літературі зустрічаються різні трактування визначення фінансового моніторингу підприємств. Фінансовий моніторинг – це безперервний процес збору й аналізу інформації, яка дозволяє уповноваженим органам, а також зацікавленим особам і установам приймати необхідні рішення, націлені на підвищення результативності діяльності органів влади, бюджетних установ, цільових програм [1, с. 47].

Фінансовий моніторинг – процес безперервного науково обґрунтованого діагностично-прогностичного контролю, аналізу та прогнозування змін фінансової діяльності суб'єктів господарювання [2].

Фінансовий моніторинг діяльності підприємства – це динамічна система з гнучкою інфраструктурою, яка дає змогу виконувати постійне дослідження та спостереження за основними кількісними та якісними параметрами фінансової діяльності підприємств із метою оцінки, контролю та короткострокового прогнозу стану економічної й ділової активності та надає можливість виявляти причини змін фінансового стану підприємств [3, с. 195; 4, с. 332].

Створення системи фінансового моніторингу дозволяє якісно оцінити об'єктивні можливості підприємства, підвищити ефективність його діяльності, управляти величиною та структурою капіталу, фінансовими ресурсами і конкурентними перевагами суб'єкта господарювання, забезпечити тим самим його фінансову стабільність [5, с. 373].

Процес фінансового моніторингу включає такі етапи: постановка мети; планування спостереження; збирання, групування й узагальнення інформації; аналіз та оцінювання параметрів господарської діяльності, визначення її сильних та слабких сторін; підготовка рекомендацій для ухвалення управлінських рішень; контроль результатів дій і формування інформації для подальшого спостереження й використання.

При проведенні фінансового моніторингу навчально-дослідних господарств бюджетних установ слід ураховувати наступні їхні особливості: вони технологічно пов'язані з навчальним процесом у системі підготовки спеціалістів; створені з метою практичного навчання студентів, здійснення виробничої діяльності та проведення наукових досліджень, вирощування, переробки й реалізації сільськогосподарської продукції, запровадження наукових розробок у різних галузях сільського господарства; переробки і реалізації продукції тваринництва; надання послуг, виконання робіт, здійснення некомерційної діяльності, спрямованої на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку; здійснення заходів щодо охорони навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів.

Науково-дослідні господарства існують на засадах госпрозрахунку, є неприбутковими установами і функціонують як бюджетні установи, тому складають кошторис [6]. Особливості звітності навчально-дослідних господарств полягають у тому, що їхні доходи формуються за рахунок надходжень спеціального фонду.

Джерелами інформації для проведення фінансового моніторингу в навчально-дослідних господарствах є: баланс (форма № 1), звіт про результати фінансової діяльності (форми № 9д, № 9м), звіт про рух грошових коштів, форми № 4-1д, № 4-1м «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги», форми № 4-2д, № 4-2м «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень», форми № 7д, № 7м «Звіт про заборгованість за бюджетними коштами», Форма 50-сг (річна), Наказ Держстату від 02.07.2014 р. № 206 «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств».

Дані Звіту про результати фінансової діяльності (форми № 9д, № 9м) дають змогу проаналізувати отримані доходи за спеціальним фондом (табл. 1).

Згідно з даними табл. 1, можна зробити наступний висновок: основним джерелом надходжень коштів за спецфондом у ВП НУБіП України «Великоснітинське навчально-дослідне госпо-

Таблиця 1

Аналіз надходжень коштів за Спеціальним фондом ВП НУБіП України «Великоснітинське навчально-дослідне господарство імені О.В. Музиченка»

Показники	2013 р.		2014 р.	
	сума, грн.	питома вага, %	сума, грн.	питома вага, %
Отримані доходи, разом	13727843,54	100	14812406,25	100
Надходження бюджетних установ від господарської діяльності	13021263,98	94,85	14614150,41	98,66
Плата за оренду майна бюджетних установ	-	-	29535,98	0,19
Кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, у тому числі з відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщення на них інших об'єктів	706579,56	5,15	168719,86	1,15

дарство ім. О.В. Музиченка» є плата за послуги, що надаються бюджетною установою згідно з її функціональними повноваженнями, а саме надходження від її господарської діяльності, які в 2014 р. склали 99%.

Вищезазначені особливості діяльності науково-дослідних господарств значно впливають на проведення аналізу фінансової звітності і значно відрізняються від її форм порівняно із сільськогосподарськими підприємствами (табл. 2).

Щоб оцінити ефективність господарювання сільськогосподарських підприємств на основі показників їхньої фінансової звітності, визначаються показники рентабельності продажу, основної діяльності, активів. Для оцінки ефективності діяльності бюджетних установ використовують: відношення між використаними ресурсами та досягнутими результатами; результати, досягнуті у попередні роки, порівнюються з визначеними цілями, а також зіставляються альтернативні шляхи вирішення тих чи інших завдань, досліджується співвідношення між ресурсами та результатами [7, с. 176; 8, с. 26].

Загальноприйнята система показників шляхом адаптування її до бюджетних установ може використовуватися для їхнього фінансового моніторингу. При формуванні системи показників для фінансового моніторингу навчально-дослідних господарств необхідно враховувати вищезазначені особливості їхньої фінансової звітності та діяльності. Тому при проведенні фінансового моніторингу в навчально-дослідних господарствах аграрної сфери пропонуємо використовувати наступні групи фінансових показників: показники майнового стану (коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт придатності основних засобів), показники фінансової стійкості та стабільності (коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами, коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення

позикових та власних коштів, коефіцієнт фінансової стабільності), показники ліквідності та платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності), а також аналізувати виконання кошторису та розраховувати ефективність виробництва товарної продукції на основі форми 50-сг (річна).

Аналіз фінансового стану ВП НУБіП України «Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка» показав, що господарство є фінансово стійким та платоспроможним, про що свідчать розрахунки основних фінансових показників (табл. 3).

Усі досліджувані показники перевищують нормативне значення, але спостерігається тенденція до зниження всіх показників у 2014 р. порівняно з 2012 р. та зменшення платоспроможності господарства.

Аналіз виконання кошторису ВП НУБіП України «Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка» показав, що доходи господарства становили тільки 76% затвердженого кошторису в січні та лютому 2014 р. Така ситуація підтверджує нестабільність надходжень, що зумовлено специфікою виробництва сільськогосподарської галузі, так як у деякі періоди витрати перевищують надходження. Це явище суттєво спостерігається в січні та лютому, коли грошові надходження в галузі рослинництва незначні і великі затрати в галузі тваринництва. Тому ВП НУБіП України «Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка» у зимовий період потребує залучених джерел фінансування. А оскільки бюджетні установи не мають права на фінансові кредити, то залишається розраховувати на комерційний кредит або власні кошти. Комерційний кредит при нинішній ситуації на ринку є досить ризикованим для постачальників, тому основним джерелом оборотних коштів для навчально-дослідних господарств залишаються власні кошти

Таблиця 2

Відмінності наявності показників у звітах про результати фінансової діяльності навчально-дослідних господарств та сільськогосподарських підприємств

Показники	Навчально-дослідні господарства	Сільськогосподарські підприємства
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	+
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-	+
Валовий прибуток (збиток)	-	+
Фінансовий результат від операційної діяльності	-	+
Фінансовий результат до оподаткування	-	+
Чистий фінансовий результат	-	+
Отримані доходи за спеціальним фондом	+	-
Інші джерела власних надходжень бюджетних установ	+	-
Перераховано залишок за спеціальним фондом	+	-
Отримано залишок за спеціальним фондом	+	-
Видатки та надання кредитів за спеціальним фондом (у розрізі поточних і капітальних)	+	-
Фінансовий результат за спеціальним фондом (профіцит, дефіцит)	+	-

Таблиця 3

Основні фінансові показники діяльності ВП НУБіП України «Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка»

Показники	Нормативне значення показника	Роки	
		2012	2014
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	> 0,3	0,73	0,49
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,86	0,63
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	<1, зменшення	0,16	0,32
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	6,14	3,13
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 2	3,7	1,9

університету, які повертаються лише після реалізації продукції.

Ураховуючи особливості фінансової діяльності ВП НУБіП України «Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім. О.В. Музиченка», для покращання системи фінансового моніторингу, а також ефективності його фінансової діяльності пропонуємо:

- удосконалити планування виробництва на основі технологічних карт, які повинні бути основою для формування витрат кошторису;

- основу оперативного планування та складання кошторисів навчально-дослідного господарства повинна бути Перспективна виробнича програма;

- запровадити оперативне фінансове планування на основі помісячного планування доходів і витрат у розрізі декад;

- знижувати собівартість продукції в галузі тваринництва (виробництво молока, вирощування ВРХ, свиней, овець) а також у галузі надання послуг;

- оптимізувати формування вхідних грошових потоків підприємства: а) через покращання помісячної структури грошових надходжень, а саме через збільшення рентабельності виробництва

молока, так як саме ця продукція є ключовою у формуванні помісячних грошових потоків підприємства, особливо це спостерігається в січні, квітні, травні, червні; б) шляхом збільшення площі посіву найбільш рентабельних культур: кукурудзи на зерно, ячменю ярого, овочів відкритого ґрунту; в) через збільшення врожайності пшениці озимої.

Висновки. Фінансовий моніторинг – це управлінський інструмент постійного відстеження показників діяльності підприємства, їхнього оцінювання з метою виявлення закономірностей його зміни і розвитку відповідності заданим параметрам.

Фінансовий моніторинг навчально-дослідних господарств бюджетних установ аграрної сфери можливо проводити, використовуючи традиційний аналіз, але враховуючи особливості бюджетних установ. Для навчально-дослідних господарств важливим показником позитивної фінансової діяльності є виконання кошторису за спеціальним фондом.

Вищезазначені пропозиції сприятимуть покращанню якості проведення фінансового моніторингу навчально-дослідних господарств бюджетних установ аграрної сфери а також ефективності їхньої діяльності.

Список літератури:

1. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посіб.] / М.Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с.
2. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Кануннікова В.М. Сутність фінансово-економічного моніторингу діяльності підприємства / В.М. Кануннікова, Т.В. Полозова, О.М. Воскобойник // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 37. – С. 194–197.
4. Халіна В.М. Концепція фінансово-економічного моніторингу підприємства / В.М. Халіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 42. – С. 331–334.
5. Сидоренко-Мельник Г.М. Організаційно-методичні засади фінансового моніторингу ділової активності підприємства / Г.М. Сидоренко-Мельник // Бізнес Інформ. – 2013. – № 11. – С. 372–376.
6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
7. Яришко О.В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетної організації / О.В. Яришко, Є.Ю. Ткаченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1(3). – С. 372–376.
8. Дробот Н.М. Удосконалення фінансового планування в об'єднаннях бюджетних установ / Н.М. Дробот // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 142. – Ч. 2. – С. 25–31.

Олейник Л. А.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Добровский В. Г.

Обособленное подразделение

Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

«Боярский колледж экологии и природных ресурсов»

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВОГО МОНИТОРИНГА В УЧЕБНО-ОПЫТНЫХ ХОЗЯЙСТВАХ БЮДЖЕТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ АГРАРНОЙ СФЕРЫ

Резюме

Исследованы особенности финансового мониторинга и предложены показатели для его проведения в учебно-опытных хозяйствах бюджетных учреждений аграрной сферы на примере производственного подразделения НУБіП Украины «Великоснітинське учебно-опытное хозяйство им. О.В. Музыченко». Предложены направления улучшения осуществления финансового мониторинга в современных условиях. Доказано, что финансовый мониторинг учебно-опытных хозяйств бюджетных учреждений аграрной сферы можно проводить, используя традиционный анализ, но учитывая особенности бюджетных учреждений.

Ключевые слова: финансовый мониторинг, учебно-опытное хозяйство, бюджетное учреждение, хозрасчет, специальный фонд, смета.

Oliynik L. A.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Dobrivskiy V. H.

Separated Structural Subdivision of

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

«Boyarka College of Ecology and Natural Resources»

FINANCIAL MONITORING FEATURES FOR EDUCATION AND RESEARCH FARMS OF AGRICULTURAL BUDGETARY INSTITUTIONS

Summary

The article highlights the financial monitoring features and offers the basic indicators of its implementation at education and research farms of agricultural budgetary institution. The case study for its peculiarities defined is Separated Subdivision of NULES of Ukraine «Velykosnytsinske Education and Research Farm named after O. Muzychenka», the financial monitoring of which allowed offering the enterprise certain directions to improve efficiency under modern conditions. While carrying out financial monitoring of education and research farms, there should be awareness that such farms are based on self-supporting, being non-profit institutions that function as public institutions. Consequently, they make estimates. The specific features of financial statements and reports are due to the fact that revenues of educational and research farms are derived from the special fund. Financial monitoring for education and research farms of agricultural budgetary institution is proven to be implemented by using traditional analysis given the peculiarities of budgetary institutions.

Keywords: financial monitoring, education and research farm, budgetary institution, cost accounting, special fund, estimate.

УДК 368.8

Приказюк Н. В.

Кукурудзяк М. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОГРЕСИВНИЙ ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ КІБЕРСТРАХУВАННЯ

Досліджено сутність кіберстрахування та визначено ризики, на випадок яких здійснюється кіберстрахування. Виявлено проблеми, що стримують розвиток кіберстрахування у світі. На основі прогресивного досвіду розвинених зарубіжних країн узагальнено способи вирішення виявлених проблем.

Ключові слова: кіберстрахування, кіберризик, безпека даних, державне регулювання у сфері безпеки особистих даних, повідомлення про порушення безпеки даних, перестраховування кіберризиків, інформаційне забезпечення кіберстрахування.

Постановка проблеми. Питання захисту конфіденційної інформації та особистих даних сьогодні стоїть як ніколи гостро. Будь-яка компанія, що здійснює обробку електронних персональних даних із використанням портативних пристроїв, комп'ютерів, серверів, Інтернет-ресурсів, піддається ризикам кібератак. У звіті Allianz Risk Barometer on Top Business Risks 2015 [1] кіберризик займають п'яте місце серед найнебезпечніших для бізнесу і водночас є найбільш недооціненими.

Страхування не може запобігти витоку інформації, але воно є важливим інструментом мінімізації негативного впливу кібератак на діяльність компаній.

Світовий ринок кіберстрахування перебуває на стадії становлення, оскільки в більшості країн ще не створено сприятливих умов для його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження сутності страхової діяльності і різних видів страхових послуг та їхнього розвитку на сучасному етапі зробили такі вітчизняні науковці, як В.Д. Базилевич, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, Ю.П. Гришан, О.М. Залетов, А.Д. Заруба, С.С. Осадець, Р.В. Пікус, а також зарубіжні вчені: Дж. Арчі, К. Сарда, Дж. Фінкл. Разом із тим проблеми, які стосуються кіберстрахування, залишаються недостатньо вивченими.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У наукових публікаціях часто проводиться аналіз ризиків у кіберстрахуванні та характеристика їхнього небезпечного впливу на діяльність компаній, види покриття, яке пропонують страховики, тенденції розвитку ринку. Існує потреба у визначенні проблем, які перешкоджають ефективному розвитку ринку кіберстрахування, та пошуку способів їхнього вирішення.

Мета статті полягає у виявленні проблем, що стримують розвиток кіберстрахування у світі, та визначенні способів їхнього вирішення на основі прогресивного досвіду зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кіберстрахування являє собою спосіб управління ризиками щодо захисту персональних даних від наслідків їхнього витоку чи незаконного використання. Об'єктом такого страхування є майнові інтереси, пов'язані з ризиком настання відповідальності за порушення конфіденційності даних третіх осіб, ризиком сплати штрафних санкцій через таке порушення, недоотримання доходу у зв'язку з перериванням роботи компанії, пошкодження ІТ-інфраструктури компанії тощо.

Кіберризик – найскладніші та найбільш системні ризики, з якими стикаються компанії, що зберігають персональну інформацію, укладають угоди через мережу чи просто використовують